RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS
BROTTSPÅFÖLJDSMYNDIGHETEN

Riihimäen vankila

Asiantuntijalausunto
Julkinen

1.10.2021

Riihimäen vankila/Susanna Schugk-Laulumaa

Lakivaliokunta on pyytänyt Riihimäen vankilasta asiantuntijalausuntoa valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2022

Rikosseuraamusalalle asetetut tavoitteet:

Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin, sekä valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin. Tavoitteena on myös oikeusturvan ja yhdenvertaisten käytäntöjen varmistaminen, sekä suunnitelmallisen asteittaisen vapauttamisen lisääminen.

Tavoitteeksi on asetettu myös vankien aktiivisempi toimintoihin osallistuminen ja sellin ulkopuolella viettämämän ajan lisääminen. Tavoitteena on myös henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välisen vuorovaikutuksen lisääminen.

Yhteistyötä palveluja tuottavien toimijoiden, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, työvoimaviranomaisten ja koulutuksen järjestäjien kanssa lisätään. Päihde- ja mielenterveystyön hoito- ja kuntoutusjatkumot turvataan rangaistuksen suorittamisen jälkeen.

Yhteistyötä vankiterveydenhuollon yksikön kanssa vahvistetaan vankien mielenterveyden hoitojatkumoiden turvaamisessa sekä työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa ja työkyvyn tuen palveluihin ohjaamisessa.

Sakko- ja lyhytaikaisvankien sijoittamista ulkopuoliseen kuntoutukseen lisätään. Seksuaali- ja väkivaltarikoksiin syyllistyneiden rikosseuraamusasiakkaiden kuntouttavaa toimintaa lisätään. Nuorille vangeille ja naisvangeille kohdennettuja palveluita ja tukitoimia kehitetään. Vahvistetaan yhteistyötä syyttäjien ja muun rikosoikeusjärjestelmän kanssa. Rikosseuraamuslaitos osallistuu valtakunnalliseen Asunnottomuuden puolittamisohjelmaan yhteistyössä hankekuntien kanssa.

Rikosseuraamusasiakkaiden yhdenvertaisen ja lainmukaisen kohtelun toteutumista parannetaan tehostamalla Rikosseuraamuslaitoksen normiohjausta ja lisäämällä henkilökunnan koulutusta. Tavoitteen toteutumista edistetään myös säännöllisellä tarkastustoiminnalla ja yksiköiden omavalvontamenetelmällä.

Riihimäen vankila
Kaunolanraitti 3
11310 Riihimäki
Puhelin: 029 56 81200 Fax: 029 56 81276

Riihimäki fängelse
Kaunolanraitti 3
11310 Riihimäki
Tel: 029 56 81200 Fax: 029 56 81276

RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS
BROTTSPÅFÖLJDSMYNDIGHETEN

Jatketaan rikosseuraamusasiakkaiden sähköisen asioinnin ja sähköisten palveluiden kehittämistä. Ehkäistään järjestäytyneen rikollisuuden toimintamahdollisuuksia vankiloissa ja vahvistetaan järjestäytyneestä rikollisuudesta irtautumisen tukitoimenpiteitä yhteistyössä poliisiviranomaisten kanssa. Kehitetään toimia, joilla voidaan tunnistaa rikosseuraamusasiakkaiden radikalisoituminen sekä kohdentaa toimia tällaisiin henkilöihin. Vakavaan väkivaltaan syyllistyneiden kohdalla arvioidaan uusimisriski ennen vapautumista ja samalla suunnitellaan riittävät tukitoimet ehdonalaiseen vapauteen. Kehitetään keinoja puuttua henkilöstöön kohdistuvaan maalittamiseen.

Riihimäen vankila

Riihimäen laitoksessa on 223 vankipaikkaa ja henkilökunnan htv määrä on n 160. Lisäksi laitoksessa työskentelee päivittäin useita yhteistyökumppaneita mm Leijona cateringin henkilökuntaa, toisen asteen oppilaitoksen opettajia, sekä kiinteistöhuollon työntekijöitä.

Laitoksen erityisosaamisena on JR vangit, seksuaalirikolliset, sekä mielenterveysongelmaiset vangit, jotka tarvitsevat päivittäisissä toiminnoissa apua. Pääsääntöisesti laitokseen sijoitetaan pitkäaikaisia vankeja, tai muita vankeja, jotka tarvitsevat korkeampaa turvallisuustasoa rangaistuksensa suorittamiseksi.

Vankilassa on myös laaja mahdollisuus suorittaa opintoja, sekä saada kokemusta erilaisista työpaikoista. Laitokseen ei sijoiteta naisvankeja, eikä alaikäisiä vankeja. Tutkinvangeille laitoksessa on yksi osasto.

Laitoksen turvallisuus

Vankilaturvallisuus on laitoksessa pysynyt kohtuullisella tasolla kuluvan vuoden aikana, mutta viime vuosina henkilökuntaan on kohdistunut enemmän väkivaltaa, tai sen yritystä/maalittamista. Koronaviruspandemian aikana vankien määrä on laskenut, joka aiheuttaa haasteen arvioida kuluvaa vuotta. Ensi vuonna 2022 vankiluvun ennakoidaan palaavan koronaa edeltävällä nousevalle suunnalle, tai jopa korkeammalle. Riihimäen vankilan täyttöaste on viimeisen vuoden aikana ollut pääsääntöisesti yli 90%.

Rikosseuraamuslaitos on joutunut laitosepidemioiden välttämiseksi rajoittamaan poistumislupia ja tapaamisia kuluvan vuoden aikana. Rajoitustoimilla näyttäisi olevan vaikutusta vankiloiden ilmapiiriin ja vankien käyttäytymiseen, niin myönteisesti, kuin kielteisesti. Huumausaineiden määrä näyttäisi laskeneen korona-ajan aikana. Tämä johtuu useiden reittien katkeamisesta koronarajoitteiden vuoksi.

Riihimäen vankilaan sijoitetaan edelleen huomattava määrä järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneitä vankeja ja mahdollisesti tulevaisuudessa JR vankien määrä tulee laitoksessa huomattavasti kasvamaan. Toimenpiteitä laitoksen turvallisuuden parantamiseksi on kehitetty.

RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS BROTTSPÅFÖLJDSMYNDIGHETEN

Järjestäytyneen rikollisuuden vangit asutetaan omille osastoille ja toiminnat järjestetään erillään muista vangeista. Tämä on mahdollistanut sen, että tilanne laitoksessa on rauhallisempi. Vankien turvalliseen asuttamiseen on pyritty vaikuttamaan aktiivisemmalla haastattelutoiminnalla, sekä aktiivisella yhteistyöllä henkilöstön kesken.

Erityisen huolestuttavana uutena ilmiönä tulee kuitenkin mainita ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajataustaisten rikollisten jengiytyminen, mikä näkyy myös vankiloissa. Vankiloissa on suurimpaan, katujengistä kasvaneeseen Mantaqa-rikollisjengiin kuuluvia vankeja n. 15 henkilöä. Rikosseuraamuslaitoksen arvion mukaan Mantaqa aiheuttaa tällä hetkellä merkittävän uhkan henkilökunnan turvallisuudelle. Riihimäen vankilassa on useita kyseisen jengin vankeja.

Haastavan ja kuormittavan työn vuoksi laitoksessa on vuoden 2021 alusta otettu käyttöön poliisin mallin mukainen kriittisten tilanteiden purkumalli, jonka tavoitteena on saada psykososiaalinen kuormittavuus laskemaan. Viimeisten vuosien aikana työturvallisuutta vaarantava kehitys on jatkunut.

Laitoksessa on myös käynnissä hanke, jonka tarkoituksena on lisätä työturvallisuuden ajattelua koko henkilökunnalla. Hankkeessa kehitetään työntekijöiden omaa työtä erityisesti turvallisuuden ja riskien kartoituksen kautta. Tähän on saatu Valtiokonttorilta Kaiku -hanke ja työn taustalla käytetään myös selvityksiä joita on Rikosseuraamusalalla on tehty esim työturvallisuuden näkökulmasta.

Laitoksen sisäistä turvallisuutta kehitetään myös esim sisäänkulkuporttien toiminnan parantamisena, eli huomioidaan erityisesti ulkopuoliset uhat, jotka saattavat vaarantaa laitoksen turvallisuutta.

Laitoksen turvatekniikkaa on kuluvan vuoden aikana parannettu mm lisäkameroin. Tarkoitus on myös saada laitoksen turvateknisten järjestelmien uusiminen videotallennusjärjestelmän osalta, sekä uusia sellipuhelinjärjestelmä. Päällekarkausjärjestelmä vaatii myös toimenpiteitä.

Yhteistyötä tehdään aktiivisesti mm poliisiviranomaisten kanssa.

Resurssit

Riihimäen vankilassa on sisäisesti arvioitu henkilöstöresursseja ja tehty muutoksia työnkuviin. Laitoksella on ollut myös mahdollista palkata lisää määräaikaisia työntekijöitä osaksi moninaisten hankkeiden vuoksi. Lisäksi käytössä on ollut korona rahaa.

Huomioitava kuitenkin on, että Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan on samaan aikaan vaikuttanut henkilöstöresurssivaje valtionhallinnossa toteutetun sopeuttamisohjelman (-500 htv vuosina 2006 - 2016) seurauksena. Niukat henkilöstöresurssit ovat vaikeuttaneet toiminnan järjestämistä kuluneina vuosina. Henkilöstöresurssin vähyyteen ovat kiinnittäneet huomiota CPT ja eduskunnan oikeusasiamies.

RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS
BROTTSPÅFÖLJDSMYNDIGHETEN

Henkilökuntaan kohdistuvat uhka- ja väkivaltatilanteet lisääntyivät huolestuttavasti vuosien 2018 – 2019 aikana. Vuoden 2020 aikana uhka- ja väkivaltatilanteiden kokonaismäärä väheni.

Toimenpiteitä yksintyöskentelyn vähentämiseksi on tehty ja se näkyy laitoksessa joidenkin toimintojen vähentymisenä. Lisäksi yhteistyötä kehitetään työterveyden kanssa, sekä mahdollistetaan työnkiertoa.

Haasteet turvallisuuden, uudistusten ja talouden näkökulmasta

Laitoksen edellytykset lisätä sellien ulkopuolista aikaa ovat rajalliset ja esimerkiksi Hallituksen esityksessä ehdotus, että tupakointi suljettujen vankiloiden sisätiloissa kiellettäisiin kokonaan tupakansavusta tupakoimattomille vangeille ja vankilatyöntekijöille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemiseksi on käytännössä mahdoton nykyisillä resursseilla ja toiminnoilla.

CPT:n ja eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuksillaan tekemien havaintojen mukaan vankiloissa esiintyy vankien välistä väkivaltaa, uhkaamista ja painostamista. EOA on tarkastuskertomuksessaan painottanut turvallisen vankisijoittelun merkitystä väkivallan ja uhkan vähentämiseksi vankiloissa. Mahdollisuudet toimintojen lisäämiseen turvallisesti ovat erittäin vähäiset huomioiden turvallinen asuttaminen vankilassa. Turvatekniikan lisäämisellä voidaan lisätä jonkin verran turvallisuutta, mutta se ei korvaa henkilökuntaa, eikä auta saavuttamaan tavoitetta lisätä henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välistä vuorovaikutusta.

Hallitusohjelmassa 2019 – 2023 on linjattu, että vankilaverkostoa kehitetään säilyttäen nykyiset toimipisteet. Odotettavissa on tutkintavankeuslain, sakon muuntorangaistuksen ja seksuaalirikoksia koskeva lainsäädännön muutosten vuoksi vankimäärän nousua. Isona riskinä on koulutetun henkilöstön väheneminen. Lisäksi haasteena on kouluttamattoman henkilökunnan käyttäminen vaativassa työssä. Haasteena on myös ettei laitokseen saada rekrytoitua työntekijöitä.

Henkilöstön osalta haasteeksi voi muodostua Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistus, jos henkilökuntaa sijoitetaan pois edelleen laitoksien sisältä ja toimintoja liiaksi ulkoistetaan. Laitoksen toiminnan kannalta on olennaista riittävä henkilöstömäärä, jotta mm henkilöstön ylitöitä ja kuormittavuutta voidaan vähentää.

Alalla on suuret sairauspoissaolo määrät ja niissä ei ole tapahtunut vähentymistä. Tuottavuutta parantavien työ- ja toimintaprosessien, sekä toimitilaverkoston kehittämisessä ja suunnittelussa tulee huomioida laitoksien toimivuus ja kyky ottaa vastaan useita eri uudistuksia samanaikaisesti.

Virka- ja tehtävärakenteen muutokset tulee huomioida niin, että ne ovat realistista toteuttaa ja eivät pahimmillaan saata työntekijöitä pois rikosseuraamusalalta.

RIKOSSEURAAMUSLAITOS
BROTTSPÅFÖLJDSMYNDIGHETEN

Uuden asiakastietojärjestelmän (Roti) käyttöönotto on viivästynyt ja laitoksen näkökulmasta riskinä on vaillinainen järjestelmä, joka aiheuttaa laitoksessa moninaisia haasteita.

Monet haasteet uudistuksista ja budjetin pienentymisestä huolimatta voidaan onnistuneesti saada toteutettua. Verkostoituminen ja oikea-aikainen yhteistyö vapauttamisen näkökulmasta on viime vuosina huomattavasti parantunut ja Riihimäen vankilassa on erityistä osaamista haastavien vankien kanssa. Suurin haaste seuraavina vuosina on ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus laitokseen, sekä mahdollisuus tehdä työtä yksiköissä turvallisesti ja riittävällä henkilökunnalla.

Susanna Schugk-Laulumaa
ma johtaja
Riihimäen vankila

Riihimäen vankila
Kaunolanraitti 3
11310 Riihimäki
Puhelin: 029 56 81200 Fax: 029 56 81276

Riihimäki fängelse
Kaunolanraitti 3
11310 Riihimäki
Tel: 029 56 81200 Fax: 029 56 81276